

Sammenhenger mellom foreldres engasjement og barns skoletilpasning

REFERANSER:

Barger, M. M., Kim, E. M., Kuncel, N. R. & Pomerantz, E. M. (2019). The Relationship Between Parents' Involvement in Children's Schooling and Children's Adjustment: A Meta-Analysis. *Psychological Bulletin*. 145(9). 855–890.
<http://dx.doi.org/10.1037/bul0000201>

Foreldre er en viktig ressurs for barns sosiale, emosjonelle og faglige skoletilpasning. Denne artikkelen ser på hvordan foreldre som involverer seg i deres barns skolegang, for eksempel ved å delta i skolebaserte aktiviteter som utviklingssamtaler eller ved å snakke om skolen hjemme, påvirker barns skoletilpasning.

Bakgrunn

Barns motivasjon for og engasjement i skole, skolearbeid og læring spiller en viktig rolle for deres læring og for deres faglige prestasjoner. Læringsmiljø er en viktig faktor i styrkingen av barns motivasjon og engasjement, og mye arbeid blir gjort for å styrke læringsmiljøet ved skolene. Det er likevel slik at barn og unge tilbringer det meste av tiden sin utenfor klasserommet, ofte hjemme med en eller begge foreldre. Fordi foreldre er sentrale skikkelser i deres barns liv, også når jevnaldrende blir viktigere, antas det at foreldre kan påvirke barnets skoletilpasning både i positiv og i negativ retning. Med skoletilpasning menes barnets motivasjon for og engasjement i læringsarbeidet, samt de faglige resultatene barnet oppnår. Foreldrene spiller en viktig rolle både som ressurspersoner i læringsprosesser og som barnets sosioemosjonelle støttespillere, og de kan derfor ses som en viktig del av barnets totale læringsmiljø.

Foreldreengasjement (involvering) defineres som bruk av ressurser (tid, energi og penger) på barnas skolegang. Foreldreengasjement deles inn i to typer:

1. Skolebasert: foreldrenes direkte kontakt med skolen i form av deltagelse eller ledelse. Ledelsesaktiviteter kan være deltagelse i FAU eller i skoleledelsen («school board»). Deltagelse kan være frivillig innsats ved for eksempel Åpent hus på skolen.
2. Hjemmebasert: finner stort sett, men ikke alltid, sted i hjemmet. Denne aktivitetstypen antar mange former, blant andre diskusjoner og oppmuntring, bistand med lekser, høytlesing og andre intellektuelt stimulerende aktiviteter.

Både skole- og hjemmebasert foreldreengasjement støtter barnets faglige utvikling og prestasjoner. Foreldre som deltar i skolebaserte aktiviteter, opptrer som rollemodeller i barnets sosialiseringssprosess. Når foreldre deltar i aktiviteter som Åpent hus, bygger de nettverk som kan være til hjelp for barnet ved at de får tilgang til informasjon eller oppretter kontakt med skolens ansatte. Foreldre med høy sosial kapital kommer derfor oftere i posisjon til for eksempel å be om ekstra hjelp til barnet eller til å handle på bakgrunn av informasjonen de har, for eksempel om når leksene skal være ferdige. Slike foreldrehandlinger hjelper til å bygge barnets sosiale kompetanse. Foreldres samtaler med lærer om barnets utvikling eller foreldres samtaler med barnet om skolearbeidet støtter utviklingen av barnets kognitive evner, for eksempel dets fonologiske kunnskaper og dets evner til å motta muntlig informasjon. Slik berikes barnets intellektuelle og faglige utvikling. Foreldre–lærer-

samtaler kan også gi foreldrene viktig innsikt i hva barnet trenger hjelp med i skolearbeidet. Slik kan foreldrene bidra med mer presis eller relevant hjelp hjemme. Foreldres engasjement kan også bidra til å øke barnets motivasjon for og engasjement i skolearbeidet, for eksempel ved at verdien av utdanning understrekes i samtaler med barnet. Slike holdninger og verdier internaliseres gjerne av barnet over tid og styrer barnet i retning av økt faglig utvikling og måloppnåelse. Foreldre som engasjerer seg på denne måten vil ofte også tilby barnet erfaringer med akademiske aktiviteter hjemme/på fritiden og på denne måten direkte støtte barnets faglige utvikling og barnets syn på seg selv som faglig kompetent. Gjennom å engasjere seg i barnets skolearbeid og skolegang kan foreldrene modellere måter å håndtere vanskeligheter på, for eksempel ved å be læreren om hjelp. Slik viser foreldrene at barnet selv kan ta kontroll over situasjonen når det støter på problemer. Gjennom utviklingssamtaler og annen skole–hjem-kontakt formidles også forventninger til sosial adferd. Foreldre–barn-samtaler om slike aspekter av skolehverdagen gir også foreldrene anledning til å vise sin omsorg for barnet. Slik kan de støtte den sosiale og emosjonelle skoletilpasningen og hjelpe barnet å bygge selvfølelse og positive vennerelasjoner på skolen. Denne type støtte kan også forhindre uønsket adferd og konflikter med lærere/jevnaldrende.

Formål

Denne systematiske kunnskapsoversikten¹, en metaanalyse², tar sikte på å avdekke sammenhenger mellom forskjellige typer foreldreengasjement og barns sosiale, emosjonelle og faglige skoletilpasning. Foreldres verdier, forventninger eller mål knyttet til deres barns skolegang eller skoleresultater undersøkes ikke i denne artikkelen.

Inkluderte studier

Metaanalysen baserer seg på 448 studier (480 830 familier) av sammenhenger mellom foreldres engasjement (deltakelse og støtte) og barnets skoletilpasning (måloppnåelse, engasjement, motivasjon, sosial tilpasning, emosjonell tilpasning og uønsket atferd). Det ble ikke satt en nedre tidsavgrensning i søket, mens den øvre tidsavgrensningen ble satt til 2016 (til og med november). Artiklene formidler resultater fra studier i Storbritannia, USA, Finland, Taiwan, Korea og Japan. Studienes design var enten longitudinelle studier eller korrelasjonsstudier.

Følgende kriterier lå til grunn for utvelgelsen av studier:

1. Studien måtte undersøke foreldres involvering i deres barns skolegang og inkludere undersøkelser av minst én dimensjon av skoletilpasning (måloppnåelse, engasjement, motivasjon, sosial tilpasning, emosjonell tilpasning eller uønsket atferd).
2. Studiens definisjon av «foreldreengasjement» måtte samsvare med denne metaanalysens definisjon av begrepet, det vil si foreldres bruk av ressurser (tid, energi og penger).
3. Studien måtte være utført i en naturlig kontekst. Studier på foreldre eller barn i intervensjonstiltak ble ekskludert.
4. Studien måtte presentere korrelasjoner mellom foreldreengasjement og barnets skoletilpasning. Dersom studien ikke presenterte korrelasjoner, ble det likevel vurdert hvorvidt studien inkluderte relevant informasjon. Slik informasjon ble inkludert i metaanalysen dersom effektstørrelsene lot seg konvertere til korrelasjoner ved hjelp av standard konverteringsformler. «Effekt» henviser ikke til kausale forhold, men brukes som et statistisk

¹ **Systematisk kunnskapsoversikt/-oppsummering:** Som regel en artikkel eller en rapport som gir en oversikt over et klart definert forskningsspørsmål. Oversikten bruker systematiske og eksplisitte metoder for å identifisere, utvelge og kritisk vurdere relevant forskning, samt for å innsamle og analysere data fra studiene som er inkludert i oversikten.

² **Meta-analyse:** Statistiske teknikker i en systematisk oversikt for å integrere resultatene av inkluderte studier i den systematiske oversikten.

begrep for grad av forbindelse mellom foreldreengasjement og barnets skoletilpasning. Studier som kun inkluderte multivariatanalyser³ ble ekskludert.

5. Duplikatstudier (studier basert på samme datagrunnlag) ble gjennomgått og kun unik informasjon knyttet til den generelle analysen eller analysen av moderatorene (variablene) ble inkludert i grunnlaget for metaanalysen.
6. Ettersom nasjonale rapporter kan overlape hverandre, ble rapporter som var representative for hvert datasett, valgt. Rapportene som ble valgt svarte til følgende kriterier: a) var publisert, b) presenterte korrelasjoner, og c) analyserte hele utvalget informanter snarere enn en undergruppe.

Variabiliteten i resultater av tidligere studier på temaet indikerer at forhold som type foreldreengasjement eller barnets alder kan påvirke effekten av foreldres engasjement på barns skoletilpasning. Metaanalysen søker en helhetlig forståelse av sammenhengene mellom foreldreengasjement og skoletilpasning og foretar derfor analysen på tvers av slike forhold for å undersøke om de i det hele tatt spiller en rolle, eventuelt hvilke som spiller en rolle og hvordan.

Foreldreengasjement ble brutt ned i følgende typer:

- Skolebasert:
 - o Deltakelse, for eksempel ved Åpent hus, skoleturer, kommunikasjon med læreren
 - o Lederverv, for eksempel i FAU eller i skoleledelsen
 - o begge ovennevnte, uspesifisert sammensetning
- Hjemmebasert:
 - o diskusjon og oppmuntring, for eksempel samtaler om skolen, kunnskap om, interesse for og oppmerksomhet rundt skolen, oppmuntring til læring
 - o kognitiv-intellektuell, for eksempel å lese sammen, biblioteks- eller museumsbesøk
 - o involvering i leksearbeid, for eksempel bistand i leksearbeid, regler om leksearbeid, tilrettelegging for leksearbeid
 - o alle ovennevnte, uspesifisert sammensetning
 - o skolebasert og hjemmebasert engasjement i kombinasjon
 - o uspesifisert/annen, for eksempel dialog med andre foreldre om skolen

Barnas skoletilpasning ble brutt ned som følger:

- Akademisk:
 - o Måloppnåelse, for eksempel karakterer, resultater på kartleggingsprøver, faglig kompetanse
 - o Engasjement, for eksempel standhaftighet, skulking, frafall, klasseromsadferd
 - o Motivasjon, for eksempel opplevd kompetanse, forventninger, opplevd kontroll, indre motivasjon, mestringsmål, ambisjoner, verdi av skolegang
 - o alle ovennevnte, uspesifisert sammensetning
- Ikke-akademisk:
 - o sosial tilpasning, for eksempel sosial kompetanse, sosial dominans (omvendt skåring)
 - o emosjonell tilpasning, for eksempel internaliseringssymptomer (omvendt skåring), selvtillit, følelsesregulering
 - o overtredelser, for eksempel rusbruk, seksualadferd og -holdning, eksterialisering

³ **Multivariatanalyse:** Det å måle virkningen av mer enn én variabel på samme tid når man analyserer et datasett, for eksempel å se på virkningen av alder og kjønn på et spesifikt utfall. Dette gjøres ved hjelp av regresjonsanalyse.

Regresjonsanalyse: En statistisk metode som brukes for å estimere eller predikere effekten av én eller flere uavhengige variabler på en avhengig variabel, for eksempel effekten av kjønn på utdanningsnivå.

- alle ovennevnte, uspesifisert sammensetning

Hvorvidt etniske eller sosioøkonomiske forhold modererer effekten av foreldres engasjement på barns skoletilpasning, undersøkes også. Etnisitet er delt opp i følgende undergrupper: euro-amerikansk, asiatisk amerikansk, afro-amerikansk, latinamerikansk, internasjonal, andre.

Resultater

Analysene konkluderer med at foreldres skolebaserte og hjemmebaserte engasjement i deres barns skolegang påvirker barns faglige, sosiale og emosjonelle skoletilpasning i positiv retning både gjennom barndom og ungdomstid, og at denne positive effekten av foreldreengasjementet er stabil over tid, gjennom førskole⁴, grunnskole og videregående utdanning. Det er uklart hvorvidt denne stabiliteten reflekterer at for eksempel tidlig foreldreengasjement har langvarig effekt eller om den reflekterer effekten av kontinuerlig foreldreengasjement.

Begge former for skolebasert foreldreengasjement hadde en liten, men positiv virkning på generell skoletilpasning. Skolebasert og hjemmebasert foreldreengasjement hadde tilnærmedesvis lik innvirkning på barns ikke-akademiske tilpasning. De hjemmebaserte engasjementsformene diskusjon og oppmuntring samt kognitiv-intellektuell involvering hadde også en liten, men positiv virkning på skoletilpasning, men diskusjon og oppmuntring påvirket engasjement noe mer enn kognitiv-intellektuell involvering. En forklaring på dette kan være at foreldre i samtaler med barnet oppmuntrer og foreslår strategier for å løse problemer og vanskeligheter, og at de på denne måten hjelper barnet til å forbli engasjert, selv når det strever. Sett under ett hadde alle typer foreldreengasjement tilnærmedesvis lik påvirkning på barnets skoletilpasning. Dette resultatet kan være en indikasjon på at hver type engasjement spiller en viktig rolle for barnets skoletilpasning og at effekten av foreldreengasjementet øker når foreldrene tar i bruk flere av dem. Resultatet kan også være en indikasjon på at foreldre som involverer seg på én måte, også involverer seg på de andre måtene. Analysen viser derimot at foreldres bistand i leksearbeid påvirker barns faglige måloppnåelse i negativ retning uavhengig av barnets alder, men at slik bistand ikke påvirker barnets engasjement eller motivasjon. Den negative effekten av foreldres bistand i leksearbeidet kan muligvis forklares med at barn som strever på skolen, mottar mer hjelp med leksene hjemme, og at det dermed er barnets faglige utfordringer og ikke foreldrenes leksehjelp som forårsaker dette resultatet. En annen forklaring kan være at foreldre utfører oppgaven for barnet og slik hindrer barnets læring. En siste forklaring kan ha å gjøre med måten foreldre bistår barnet med leksene på, for eksempel om de opptrer kontrollerende eller om de oppmuntrer til selvstendighet i læringsarbeidet.

Hvilken type foreldreengasjement som virket mest inn på barns skoletilpasning, varierte med utviklingsfasene barn går igjennom. Hos førskolebarn viste foreldres kognitiv-intellektuelle engasjement seg å være spesielt viktig. For travle småbarnsforeldre kan det være nyttig å vite at det å ta barnet med til biblioteket eller å lese høyt for barnet kan være vel så viktig for barnets skoletilpasning som å delta i foreldreutvalg. Uavhengig av barnets alder hadde foreldres skolebaserte engasjement noe mindre effekt på barns skoletilpasning enn diskusjon og oppmuntring eller kognitiv-intellektuell involvering, men forskjellen i effekt ble først viktig på videregående skole. Dette kan ha å gjøre med at det først og fremst er foreldre av videregående elever som har problemer som er i kontakt med skolen. Intellektuelle aktiviteter som å løse kryssord, å besøke biblioteket eller å gruble på regnenøtter sammen kan gi videregående elever og deres foreldre gyldne anledninger til å dele verdifulle læringsstøttende opplevelser uten at barnet/ungdommen opplever forventningspress. Slike

⁴ Artikkelen henviser til førskolebarn. Selv om det ikke lenger er i bruk i norsk sammenheng, beholdes begrepet her fordi det er dette som best beskriver det aktuelle utviklingstrinnet.

fellesopplevelser kan ha en positiv innvirkning på den videregående elevens generelle skoletilpasning, men det foreligger for lite forskning på dette til at metaanalysen kan trekke konklusjoner.

Denne metaanalysen fant ingen forskjell i effekter av foreldreengasjement for barns skoletilpasning blant foreldre med ulik sosioøkonomisk bakgrunn. Den negative effekten av foreldres bistand i leksearbeidet var også den samme på tvers av sosioøkonomisk status. Artikkelforfatterne understreker at disse resultatene, altså at foreldreengasjement ikke utlikner barns eventuelle ulemper ved å komme fra hjem med sosioøkonomisk lavere status, kan ha å gjøre med bakenforliggende faktorer. Det kan altså være at sosioøkonomisk status i seg selv ikke forhindrer eller svekker barns skoletilpasning (sammenlignet med skoletilpasningen til barn fra høyere sosioøkonomisk status), men at det for eksempel er lavere utdanningsnivå blant disse foreldrene som har denne virkningen. Mer forskning på slike sammenhenger etterlyses. Hva etnisitet angår, viste metaanalysen at afro-amerikanske barn hadde særskilt stor nytte av foreldres skolebaserte engasjement, mens barn fra de andre etniske gruppene hadde større utbytte av foreldres diskusjon og oppmuntring eller kognitive-intellektuelle involvering enn av foreldres skolebaserte engasjement. Metaanalysen hadde kun tilgang til et begrenset antall studier knyttet til etnisitet, foreldreengasjement og skoletilpasning, og disse studienes utvalg var såpass begrensede i antall informanter eller etnisk bakgrunn, at artikkelforfatterne ikke vil trekke konklusjoner om hvorvidt etnisk bakgrunn modererer effekten av foreldreengasjement på barns skoletilpasning. Også her etterlyses mer forskning, spesielt på innvandrerfamilier. Innvandrerforeldre har ofte stor interesse av at deres barn gjør det godt på skolen, men opplever flere hindringer når det gjelder å hjelpe barnet til å tilpasse seg skolesituasjonen.

Implikasjoner

Mer forskning på andre faktorer som påvirker barns skoletilpasning, for eksempel barnets alder/skoletrinn, etterlyses. En annen faktor som trekkes fram som viktig i framtidig forskning, er kvaliteten på foreldrenes engasjement, altså måten de involverer seg på. Hvordan virker for eksempel foreldres støttende og selvstendighetsbyggende versus foreldres kontrollerende involvering inn på barnets skoletilpasning? Forskning etterlyses også i sammenheng med hvordan barnets personlighet, egenskaper og evner virker inn på effekten av foreldreengasjement på barnets skoletilpasning. Videre utelukker metaanalysen faktorer som genetikk, og den sier ingenting om gjensidig påvirkning mellom barn og foreldre eller hvilken vei påvirkningen skjer. Det kan for eksempel tenkes at motiverte barn øker foreldres engasjement og ikke kun vice versa. Hvis barn opplever problemer i skolegangen eller skolehverdagen, kan det også være at foreldrene involverer seg mer på én måte, for eksempel ved kontakt med læreren, mens de involverer seg mindre på andre måter, for eksempel ved å snakke mindre om skolen hjemme. Mer forskning på gjensidige påvirkningsforhold mellom foreldres engasjement og barns skoletilpasning etterlyses. I tillegg etterlyses mer forskning på intervensjonsprogrammer for foreldre. Intervensjonsprogrammer rettet mot å øke foreldreengasjementet kan slå positivt ut dersom de hjelper foreldre å engasjere seg på en konstruktiv måte, men slike programmer kan slå negativt ut dersom de legger for mye press på foreldrene eller de resulterer i at foreldre engasjerer seg på en måte som skader barns skoletilpasning.

Denne systematiske kunnskapsoversikten understreker den positive effekten av forskjellige former for foreldreengasjement på barnets skoletilpasning, både hva faglig, sosial og emosjonell tilpasning angår, og uavhengig av hvor i utviklingen barnet er med hensyn til alder og skoletrinn. Det er derfor viktig å finne måter å støtte foreldre i å engasjere seg i deres barns skolegang og skolehverdag på en konstruktiv måte.